

บทที่ 4

เสียงจากเรือนจำ: อาณาบริเวณแห่งการต่อสู้ ต่อรอง

ในมุมมองของ Bourdieu “อาณาบริเวณ” เป็นพื้นที่สมมุติซึ่งภายใต้อาณาบริเวณนี้จะมี การผลิตและผลิตซ้ำทางสังคมอัน ได้แก่ ความรู้ สถานภาพ บทบาท ค่านิยม ความเชื่อ มีการต่อสู้คิ่ นรนเพื่อสะสม รับเอา ตลอดจนสร้างและผูกขาดทุนประเภทต่างๆ ไว้ ดังนั้นอาณาบริเวณจึงเป็น โครงสร้างของพื้นที่ในการกระจายทุนและแก่งแย่งเพื่อครอบครองที่มีลักษณะเฉพาะอันเป็นที่ ยอมรับ มีการให้คุณค่า หรือมีความชอบธรรมเฉพาะในพื้นที่นั้นๆ (Swartz, 1997: 17)

เรือนจำคืออาณาบริเวณหนึ่งภายใต้สถาบันแห่งการลงทัณฑ์ ดังนั้นอาณาบริเวณนี้จึงถูก กำหนดสร้างขึ้นเพื่อผลิตและผลิตซ้ำ ค่านิยม หรือปรัชญาความเชื่อที่สังคมมีต่อ “ผู้กระทำผิด” อาทิ การลงโทษ การกักกันให้ผู้กระทำผิดแยกออกไปจากสังคม หรือการแก้ไขและคืนคนดีสู่สังคม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าปรัชญาของอาณาบริเวณนั้นจะเป็นเช่นไร ด้วยลักษณะของการเป็น พื้นที่ซึ่งมีบทบาทหน้าที่เฉพาะในการควบคุม ดูแล แก้ไข ผู้กระทำผิดของสังคม อาณาบริเวณ เรือนจำจึงมีต้องมี ระบบอำนาจ ระบบการให้คุณค่า ระบบความชอบธรรม อันมีความเฉพาะของ ตนซึ่งแตกต่างออกไปจากสังคมภายนอก เช่น การมีกำแพงสูงขวางกันความสัมพันธ์ของผู้คน มี ตารางกำหนดควบคุมชีวิตประจำวันของผู้ต้องขัง มีการห้ามให้เงินเพื่อเป็นสื่อกลางในการ แลกเปลี่ยน เป็นต้น

ด้วยลักษณะขั้นต้นเรือนจำจึงเต็มไปด้วยการต่อสู้ ต่อรอง แย่งชิงภายใต้ระบบ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ตาโถมสู่ปัจเจกจากทุกทิศทาง กล่าวคือในทิศทางแรกเป็นอำนาจจากบน ลงล่างซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มาจากโครงสร้างส่วนบน ได้แก่ กฎ ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ ที่เป็นกรอบปฏิบัติของเรือนจำ ในอีกทิศทางหนึ่งคืออำนาจในแนวระนาบอันหมายถึงการ ต่อสู้ ต่อรอง ซึ่งความได้เปรียบเพื่อตำแหน่งแห่งที่ของผู้คนภายใต้อาณาบริเวณ ดังนั้นเรือนจำจึงไม่ใช่ พื้นที่ที่หยุดนิ่ง กฎ ระเบียบวินัย ข้อบังคับ ที่ได้กำหนดขึ้นหาได้ควบคุมผู้คนได้อย่างเบ็ดเสร็จ ในทางตรงกันข้ามกลับสร้าง สะสม ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังต่างพยายามคืบคลาน ขวนขวาย ต่อสู้ ต่อรอง ทุกวิถีทางตามยุทธวิธีของแต่ละคนภายใต้บริบทของอาณาบริเวณซึ่งในบางครั้งก็อาจถูกมองว่าเป็น ความ “ผิดปกติ” จากสายตาสังคมภายนอก หากแต่สำหรับในอาณาบริเวณเรือนจำแล้วปฏิบัติการ ดังกล่าวอาจเป็นสิ่งที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่ปัจเจกมีอยู่และเลือกหยิบฉวยใช้ ในการต่อสู้ ต่อรองเพื่อตำแหน่งแห่งที่อันพึงใจของตน ซึ่งในบทนี้จะได้กล่าวถึงต่อไป

4.1 พิธีกรรมแรกเริ่ม

เวลาประมาณ 8.00 น.ของเช้าวันเสาร์ เมื่อเสียงโทรศัพท์ดังขึ้น ผู้ศึกษาจึงหยิบโทรศัพท์มารับที่ง่าที่ยังไม่ตื่นนอนและก็ได้ยินเสียงว่า “ฮาโหลพี่นี่แม่เอง วันนี้เพื่อนๆว่างอยากคุยกับพี่” ผู้ศึกษาพยายามตัดเสียงตัวเองให้ดูสดใส เกรงว่าคู่สนทนาจะตำหนิว่าเป็นคนนอนตื่นสาย พร้อมทั้งกับันตัวออกจากกองผ้าห่มที่ทับถมอยู่ ทำธุระส่วนตัว และรีบเร่งไปยังจุดนัดพบ โดยลืมที่จะเอ่ยถามรายละเอียดใดๆจนทำให้เกิดข้อสงสัยว่า แม่อยากให้ผู้ศึกษาไปพบใคร พบเรื่องอะไร แต่เมื่อไปถึงผู้ศึกษาก็ได้คำตอบที่ค้างคาใจคือผู้ศึกษาพบว่า เอ ที เอฟ สันติ และแม่ กำลังนั่งล้อมวงสนทนากันอยู่ ซึ่งทั้งหมดเป็นอดีตผู้ต้องขังที่เพิ่งได้รับการปล่อยตัวไล่เรียงกันออกมาไม่เกินสามเดือนจากเรือนจำหรือที่พวกเขาเรียกว่า “คอนโด” และก่อนหน้าผู้ศึกษาได้ติดตาม พุดคุย สร้างความสัมพันธ์ แต่ละคนจนเรียกได้ว่ามีความคุ้นเคยกันในระดับหนึ่งแล้ว แต่คงเป็นเพราะความเป็นศิษย์ภายใต้เรือนจำเดียวกัน ทำให้กลุ่มนี้มีการสานต่อความสัมพันธ์กันและมารวมตัว โดยที่ผู้ศึกษามีได้เป็นผู้นัดหมาย

“วันนี้อยากกินของอร่อยๆ จะมีใครใจดีเลี้ยงไหม” ผู้ศึกษาเริ่มโดนคำถามเชิงรุกจากที่หนึ่งในกลุ่มที่นั่งอยู่ จากนั้นการรุกรครั้งที่สองก็เกิดขึ้น “คิดว่าเป็นการรับน้องแล้วกัน ในนั้นยังมีเลี้ยงน้องใหม่ต้องโดนทุกคน” เอฟเสริมขึ้น พร้อมกับเสียงหัวเราะของคนในกลุ่ม ทำให้ผู้ศึกษาต้องยอมจำนนและพยักหน้าตอบรับ แต่ทั้งนี้ผู้ศึกษาก็มีข้อแม้ภายใต้การต่อรองครั้งนี้ด้วยคือทั้งหมดต้องเล่าเรื่องราวภายในเรือนจำในประเด็นที่ผู้ศึกษาสงสัยใคร่รู้เป็นการแลกเปลี่ยน ซึ่งข้อเสนอนี้ก็ได้รับการสนองและนำมาสู่จุดคลุยภาพของทั้งสองฝ่าย

ด้วยการเริ่มประเด็นสนทนาจากผู้ศึกษา และแม้ว่าบางประเด็นจะเคยมีการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลบางคนมาบ้างก่อนหน้านี้ แต่จากวงสนทนาที่ประกอบไปด้วย เอ ที เอฟ สันติ และแม่ ก็ทำให้ผู้ศึกษาได้รับฟังเรื่องเล่าของพวกเขาว่าเรือนจำอันเป็นอาณาบริเวณที่ศาลตัดสินให้จองจำเพื่อชดใช้ “ความผิด” ตามคติความของแต่ละคนนั้นเป็นเรือนจำชายประจำจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือของประเทศไทย เรือนจำดังกล่าวในปัจจุบันมีผู้ต้องขังถูกจองจำอยู่ประมาณ 3,000 คน โดยมีอัตราโทษสูงสุดไม่เกิน 30 ปี ผลลัพธ์นี้ก็ไม่ต่างจากเรือนจำแห่งอื่นๆของไทยเท่าใดนักที่มักจะมีจำนวนผู้ต้องขังอยู่จริงสูงกว่าอัตราที่เรือนจำจะรองรับได้หลายเท่าตัว ความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังจึงค่อนข้างแออัด สวัสดิการต่างๆก็ได้รับอย่างไม่ทั่วถึง การใช้ชีวิตจึงค่อนข้างลำบาก โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ไม่มีญาติพี่น้องซึ่งคอยส่งเงินและข้าวของต่างๆให้ อย่างไรก็ตามภายใต้ภาวะที่ยากลำบากนั้น เอ ที เอฟ สันติ และแม่ ก็ได้ปรับตัว ต่อสู้ ต่อรอง คืบร่น อยู่รอดจนได้รับการปล่อยตัวกลับมาสู่สังคมนอกเรือนจำพร้อมกับประสบการณ์ที่น้อยคนจะได้สัมผัส และเมื่อผู้ศึกษา

ได้ถามย้อนถึงเรื่องราวความรู้สึกของแต่ละคนก่อนที่จะถูกนำตัวเข้าสู่กักขังในเรือนจำ ทุกคนต่างเล่าเรื่องราวออกมาด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม สนุกสนาน และได้ใช้คำว่า “ไร้เดียงสา” เพื่อเป็นภาพตัวแทนของตัวเองในขณะนั้น อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาเชื่อว่าในห้วงเวลาดังกล่าว หากเกิดสถานการณ์ขึ้นจริงกับใครก็คงไม่อาจมีผู้ใคร่รู้สึกรื่นเริง บันเทิงใจที่กำลังจะถูกส่งเข้าสู่ เรือนจำ “อาณานิคมแห่งการลงทัณฑ์ของสังคม”

เอ “กลัวมาก ไม่เคยเข้าไป กลัวว่าจะเหมือนที่เห็นในหนังใหม่ จะลำบากใหม่ มีดีกันทำร้ายกัน พูดถึงคุก ในจินตนาการ เป็นอะไรที่ไม่ดี ไม่งาม โสโครก”

ที “ตอนติดอยู่ที่สถานีตำรวจเขาเล่ากันว่ากะเทยถ้าเข้าไปก็จะ โคนข่มขืน ถ้าไม่ยอมก็จะถูกเอาเหล็กแหลมแทง กลัวมากๆ”

สันติ “ได้ยินมาว่าผู้ชายในนั้น โหดร้าย รุนแรง เป็นชาตินิยม บางทีก็จะแย่งกะเทยกัน บางครั้งกะเทยก็จะ โคนข่มด้วย”

เอฟ “รู้สึกกลัว ร้องไห้ ไม่รู้ว่าจะเจออะไรบ้าง”

แม็ก “ครั้งแรก พอรู้ว่าจะได้ไปก็ทำอะไรไม่ถูก ร้องไห้อย่างเดียวเลย ทำได้อย่างเดียวคือพยายามทำใจ แต่ก็ไม่ไหว”

ไม่ว่าแต่ละคนจะมีภาพของเรือนจำซึ่งผ่านการอบรมขัดเกลาทางสังคมมาอย่างไรก็ตาม เมื่อถูกสังคมตัดสินว่าเป็นผู้กระทำผิดมีความจำเป็นต้องถูกจองจำภายใต้สถาบันแห่งการลงทัณฑ์ อันมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดนี้ เมื่อนั้นจึงเป็นสัญญาณเริ่มต้นเตือนว่าร่างกายของเขาเหล่านั้นจะไม่ได้มีอิสระหรือเสรีภาพตามอำเภอใจอีกต่อไป นับแต่นั้นพวกเขามีไซ้เจ้าของร่างกาย หากเป็นสังคมที่จะเข้ามาควบคุมร่างกายทุกอณูอย่างเบ็ดเสร็จผ่านสถาบันเรือนจำ และทั้งนี้ร่างกายจะถูก กำกับควบคุม จัดการตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้าสู่เรือนจำ

พิธีกรรมแรกในการเริ่มกำราบร่างกายคือการทำประวัติ ผู้ต้องขังทุกคนที่เข้ามาใหม่จะถูกซักถามประวัติอย่างละเอียดเพื่อการจำแนกผู้ต้องขังป้อนเข้าสู่ระบบการผลิตของเรือนจำให้ “เหมาะสม” และนอกจากการสอบถามดังกล่าวแล้วพิธีกรรมนี้ยังมาพร้อมกับการที่ผู้ต้องขังต้องเปลือยเปลื้องร่างกายอันเป็นทรัพย์สินสมบัติเฉพาะของบุคคลต่อหน้าเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เป็นกฎของเรือนจำสำหรับผู้เข้าใหม่ซึ่งให้เหตุผลไว้ว่าเพื่อการตรวจรูปร่างพรรณสัณฐาน ป้องกันการนำยาเสพติด อาวุธ หรือของต้องห้ามอื่นๆเข้าสู่เรือนจำ และไม่ว่าพวกเขาจะยินยอมหรือไม่ก็ตามผู้ต้องขังในฐานะ “น้องใหม่” ทุกคนต้องผ่านพิธีกรรมนี้

ที “ตอนแรกที่เข้าไปอายมาก แต่เขาบอกให้ถอดก็ต้องถอดเพราะกลัว”

เอ “อาย เพราะมีเจ้าหน้าที่คู่อุ่หลายคน เข้ามาแตะเนื้อต้องตัวเรา ล้วง ตรวจทุกส่วน แต่ก็พอเข้าใจ เขาคงกลัวว่าจะมีการซ่อนยาเสพติด ซ่อนอาวุธไว้”

สันติ “ก็รู้ว่าเป็นกฎต้องค้นแต่เขารู้ว่าเราเป็นกะเทยยิ่งแกล้ง จับโน่นจับนี่ อายด้วย ร้องไห้ตลอด”

นับเป็นครั้งแรกที่ร่างกายของปัจเจกถูกเปลื้องจนเปลือยเปล่าและถูกตรวจสอบผ่านอำนาจของระเบียบวินัย และแม้แต่เสื้อผ้าที่น้องใหม่ผู้ซึ่งยังอ่อนด้อยต่อโลกเรือนจำสวมใส่ก็ต้องจัดแจงให้เป็นไปตามกฎด้วยเช่นกัน ภายใต้อหังการที่ว่า ความรู้สึกส่วนบุคคลหรือเหตุผลอื่นใดย่อมสำคัญรองจากระเบียบวินัยเสมอ

สันติ “ตัดเลย ไม่มีใครบอก ใส่กางเกงยีนส์เข้าไปเขาก็เอากรรไกรมาตัดให้เป็นขาสั้น บอกว่ามันผิดระเบียบ โดยไม่ถามเราซักคำว่าจะตัดหรือเปล่า”

พิธีกรรมแรกรับเป็นกระบวนการหนึ่งเพื่อปรับร่างกายที่ “ไร้ระเบียบ” ให้กลับกลายเป็นร่างแห่งระเบียบวินัย และในเรือนจำกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกแฝงไว้ในชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังอย่างแนบเนียน กิจกรรมบางอย่างที่มองอย่างผิวเผินว่าเป็นเพียงเรื่องธรรมดาสามัญในโลกภายนอก หากแต่ในโลกของผู้ไร้อิสรภาพนี้มันแตกต่างออกไป ตัวอย่างหนึ่งได้แก่การอาบน้ำ โดยการอาบน้ำในเรือนจำนั้นนอกจากจะมีวัตถุประสงค์ประกอบของพิธีกรรมคือ น้ำ สบู่ แชมพู หรือเครื่องทำความสะอาดอื่นๆ อันมีเป้าประสงค์เพื่อการชำระล้างความสกปรกของร่างกายเช่นเดียวกับสังคมนอกกำแพงแล้ว การอาบน้ำในเรือนจำยังแอบแฝงแสดงถึงนัยของการสลายความเป็น “ตัวตน” ของปัจเจกให้หมดไปอีกด้วย โดยตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้าสู่เรือนจำผู้ต้องขังต้องเปลือยเปล่าต่อเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบประวัติ แต่ในพิธีกรรมการอาบน้ำนี้ผู้ต้องขังต้องเปลือยเปล่าร่างกายอีกครั้งหนึ่ง โดยเป็นการเปลือยต่อสายตาผู้ต้องขังจำนวนมากทั้งที่อาจรู้จักหรือไม่รู้จัก การเปลือยนี้จึงถือได้ว่าเป็นการเปิดเผยร่างกายซึ่งเป็นสมบัติส่วนตัวของบุคคลต่อสายตาของสาธารณชน และทำให้ความเป็นตัวตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างกายในฐานะสมบัติส่วนตัวของบุคคลเสื่อมสลายลง

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้พิธีกรรมนี้เกิดผลสำคัญ การอาบน้ำจำต้องประกอบด้วยอาณาบริเวณที่ถูกจัดให้มีการจับจองอย่างเปิดเผย โดยภายในแดนที่ถูกจัดไว้สำหรับการอาบน้ำของผู้ต้องขังนั้นจะไม่มีกำแพงหรือประตูมาปิดกั้นการเปลือยเปล่าร่างกายอีกต่อไป การอาบน้ำจะมีแค่ขันและอ่างบรรจุน้ำขนาดใหญ่รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ก่อด้วยซีเมนต์สูงไม่เกิน 1 เมตร เป็นแนวยาว สายตาทุกคู่ของคนที่รู้จักและไม่รู้จักมักคุ้นสามารถจับจองมายังส่วนประกอบต่างๆ ของร่างกายซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นของส่วนบุคคล นอกจากนี้อิริยาบถต่างๆ ในการทำความสะอาดส่วนตัวที่เคยปกปิดก็จะไม่มีสิ่งปิดกั้นอำพรางอีกต่อไป

ในเรือนจำ การอาบน้ำอย่างเปิดเผยเช่นนี้จะเกิดขึ้นทุกๆ วันจนดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดาสามัญของผู้ต้องขังทั่วไป แต่สำหรับผู้ต้องขังน้องใหม่จากรูปแบบการอาบน้ำอันคุ้นชินจากสังคมภายนอก ทำ

ให้การอาบน้ำในเรือนจำกลายเป็นปัญหา กลายเป็นเรื่องใหญ่สำหรับผู้ไม่คุ้นเคยกับกฎ กฏติกา ค่านิยมของอาณานิคมซึ่งมีความแตกต่างออกไป

เอฟ “ตอนเขาพาไปอาบน้ำ เข้ามาชุดไหนก็อาบน้ำชุดนั้น อายุไม่กล้าถอด แต่พออยู่มานานๆ ก็เปลือยหมด มีเชวม้า แต่ก็ไม่สนใจไม่ดูอะไรทั้งนั้น รีบอาบน้ำจะรีบไป ไม่อยากอยู่ มีแต่คนมอง”

หลังจากอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดหรือไม่สะอาดก็ตาม เมื่อเวลาอาหารมาถึง มือแรกในเรือนจำของผู้ต้องขังน้องใหม่โดยทั่วไปมักจะเป็นอาหารมือเย็นอันเนื่องจากผู้ต้องขังส่วนมากจะถูกส่งตัวเข้ามายังเรือนจำในตอนบ่าย กว่าที่จะมาถึงชั้นตอนนี้ก็จะเป็นเวลาเย็นหรือหากใครถูกส่งตัวเข้ามาช้าไม่ทันกับเวลาอาหารมือสุดท้ายในวันซึ่งหมดไปก่อน ก็จะได้รับอาหารพิเศษเท่าที่ผู้ดูแลจะหามาได้ อาทิ กระเทียมดอง น้ำอ้อย หรือหากไม่สามารถหาอะไรได้จริงๆ มืออาหารนี้ก็จะถูกยกออกไปรวมกับมือเช้าแทน อย่างไรก็ตามสำหรับน้องใหม่ที่ผ่านกระบวนการต้นกำหนด เวลาอาหารถือได้ว่าเป็นเวลาแห่งความหวัง และความสุข เพราะอย่างน้อยก็สามารถดับทุกข์ประการหนึ่งที่สำคัญของมนุษย์ได้หากท้องอืด อย่างไรก็ตามจากเรื่องเล่า อาหารมือแรกในอาณานิคมเรือนจำที่ผู้ให้ข้อมูลประสบพบเจอปรากฏว่าอาการก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้ และทั้งนี้พวกเขาเหล่านั้นยังคงจดจำอาหารมือแรกเมื่อต้องเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำได้ดี

ที “ข้าวมือแรกเป็นข้าวแดงเหม็นๆมาก ไม่ได้ดูว่ามีกับข้าวอะไร มือแรกมันกินไม่ลง กลัว กังวลไปหมดว่าจะอยู่ยังไงในนี้ แม้อันหลังกับข้าวดีขึ้น ข้าวก็เปลี่ยนเป็นข้าวขาวแล้ว แต่จากนั้นก็ไม่เคยขึ้นชั้นอีกเลย ”

สันติ “มือแรก ให้กินข้าวแดงกับน้ำอ้อย แต่มันหิวเลยต้องกิน”

เอฟ “ไม่เกี่ยวกับอาหารเป็นอะไรแต่มันไม่มีอารมณ์กิน คนอื่นๆก็บอกว่ากินไปเถอะกันตาย ก็เลยกินๆเข้าไปไม่นึกถึงรสชาติอะไรทั้งนั้น”

ชัย “นึกถึงแล้วน้ำตาจะไหล มีกระเทียมดองอยู่ 5 หัว ข้าว 5 จานวางอยู่ ข้าวในตอนนั้นเป็นข้าวแดง มันแข็งมาก กลืนลำบาก”

พิธีกรรมแรกรับ เป็นกระบวนการที่ผู้ต้องขังใหม่ทุกคนจะต้องผ่านเมื่อเข้าสู่การเป็นผู้ต้องขัง และแม้ว่าการประสบพบเจอกับหลายสิ่งหลายอย่างที่ต่างออกไปจากชีวิตนอกเรือนจำอันทำให้เกิดความกลัว เสรี โกรธ เสียใจ แต่ทั้งนี้สาระสำคัญของพิธีกรรมมิใช่เป็นแค่เพียงรูปแบบกฎข้อบังคับแปลกใหม่ที่ผู้ต้องขังน้องใหม่ต้องปฏิบัติภายใต้ระบบเรือนจำ หากแต่พิธีกรรมดังกล่าวยังรวมไปถึงนัยของจุดเริ่มต้นในการลดความเป็นตัวตน ทำให้ร่างกายกลายเป็นวัตถุ กลายเป็นร่างที่พร้อมต่อการรื้อ และประกอบสร้างใหม่ด้วยการบรรจุระเบียบวินัยหรือวาทกรรมอันใดที่สังคมเห็นว่าพึงมี พึงเกิดในร่างกายของ “คนดี” และพร้อมยอมรับกลับคืนสู่สังคมภายนอก

4.2 ข้าวแดง แกรงร้อน

อาหาร เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ โดยไม่ว่ามนุษย์คนนั้นจะเป็นผู้สูงศักดิ์ อยู่บนลำดับขั้นๆของการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมหรือถูกตีตราอย่างด้อยค่าด้อยต่ำในฐานะของผู้กระทำผิด ผู้ก้าวล่วงละเมิดบรรทัดฐานของสังคมก็ตาม ทั้งนี้ในเรือนจำอันประกอบไปด้วยผู้คนที่ถูกกำหนดว่าเป็น “ผู้กระทำผิด” และต้องได้รับการลงโทษทัณฑ์ โดยการกักกัน กักขังตัดออกจากความสัมพันธ์ทางสังคมเดิม แต่สิ่งที่ไม่สามารถงด ละเว้น กีดขวางไม่ให้มีการเข้าถึงในฐานะสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นหนึ่งภาพสะท้อนของความเป็นอารยะของประเทศในกิจการสถาบัน แห่งอำนาจเบ็ดเสร็จก็คือ “อาหาร” นั่นเอง

อาหารในเรือนจำที่จัดเลี้ยงผู้ต้องขังเป็นอาหาร โดยงบประมาณแผ่นดินซึ่งข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เรือนจำทำให้ทราบว่างบประมาณที่ได้รับมานั้นมีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ไม่ถึง 20 บาท ต่อคน ต่อมือ ส่วนพ่อครัวแม่ครัวจำเป็นก็คือผู้ต้องขังฝ่ายสุททกรรมที่มีบทบาทหน้าที่เฉพาะในการปรุงอาหาร ผู้ต้องขังในเรือนจำจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งนี้ตามระเบียบปฏิบัติผู้ต้องขังจะได้รับอาหารสามมือคือ เช้า กลางวัน เย็น และในช่วงบ่ายของบางวันอาจจะมิของว่าง เช่น ถั่วเขียวต้มน้ำตาล เป็นอาหารพิเศษ

อาหารในเรือนจำนั้นจะมีการจัดเลี้ยงตรงตามเวลาทุกวัน โดยทุกๆ มือจะมีผู้ร่วมโต๊ะรับประทานด้วยกันจำนวนมากเพราะมีข้อดีคือเป็นอาหาร “ฟรี” อย่างไรก็ตามอาหารที่จัดเลี้ยงก็มีข้อเสียด้วยเช่นกันคือ การที่ผู้ต้องขังไม่มีสิทธิ์เลือกรายการอาหาร หรือบางครั้งรสชาติก็ไม่ถูกปาก รวมถึงข้าวที่คนภายนอกคุ้นเคยคือ “ข้าวขาว” ในขณะที่ข้าวในเรือนจำคือ “ข้าวแดง”

ข้าวแดงคือข้าวกล้องชนิดหนึ่งที่มีได้มีการขัดสี เมื่อหุงสุกแล้วจึงมีความแข็ง หยาบกว่าข้าวทั่วไป โดยในอดีตนั้นข้าวคุณภาพดีและผ่านการขัดสี จะมีราคาแพง ข้าวที่เหมาะสม มีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะแก่ผู้ต้องขังภายใต้งบประมาณจำกัดจึงมีข้าวแดงเป็นคำตอบ ซึ่งผู้ต้องขังหลายคนได้ให้ทัศนะต่อข้าวแดงอันเป็นเอกลักษณ์และเป็นภาพตัวแทนหนึ่งของอาหารแห่งการลงทัณฑ์ว่า

- เอ “ข้าวแดงมันแข็งมากกลืนไม่ลง ฝืดคอ ไม่อยากกิน แต่บางครั้งก็ต้องกิน”
- ชัย “มีทั้งกรวดทั้งทรายผสมกัน เคี้ยวข้าวคำ กรวดคำ”
- สันติ “ข้าวมันแข็ง กินเข้าไปว่าลำบากแล้ว ตอนเช้าเข้าห้องน้ำได้รู้กันลำบากกว่าตอนกินอีก”

อย่างไรก็ตามปัจจุบันเรือนจำได้เปลี่ยนมาใช้ข้าวขาวแทนข้าวแดงแล้ว โดยเจ้าหน้าที่ควบคุมท่านหนึ่งเล่าให้ฟังว่าด้วยกระแสสุขภาพในสังคม ข้าวกล้องจึงมีราคาแพงขึ้น หยาบขึ้น ข้าวขาวจึงถูกนำมาใช้แทนและปิดตำนานของ “ข้าวแดง” ข้าวของคนคุกลงในที่สุด แต่ทั้งนี้ข้าวแดง

หาใช่สัญญาแห่งพันธนาการและการลงทัณฑ์ในเรื่องอาหารเพียงหนึ่งเดียวของเรือนจำ หากแต่ยังมีบริบทอื่นๆ ที่ผู้ต้องขังรู้สึกว่าเป็นข้อจำกัดที่คอยขีดกรอบอิสรภาพความต้องการของผู้คนภายใต้อาณาบริเวณ

เค “กินข้าวหลวงขึ้นขันต้องต่อแถว ยืนรอเป็นชั่วโมง แคร่ร้อน อาหารเลือกไม่ได้ คั้นนมมือเช้าก็ให้กินปลาเค็ม ผักกาดดอง ใครจะไปกินลง”

ผู้ให้ข้อมูลในงานศึกษาหลายคนมีความเห็นตรงกันว่าอาหารในเรือนจำที่มีการจัดเลี้ยงมักมีความซ้ำซากจำเจ กับข้าวหลายอย่างไม่ถูกปาก ผู้ต้องขังมักจะพบเพียงสิ่งที่พวกเขาเรียกมันว่า “วิญญาณ” ของเนื้อสัตว์อันเป็นส่วนประกอบ นอกนั้นส่วนใหญ่ที่เห็นเด่นชัดคือผักและน้ำแกงตลอดจนมะเขือที่มักจะเป็นวัตถุดิบหลักในอาหารเกือบทุกมื้อ ทุกวัน ประกอบกับความต้องการทางด้านรสชาติ รสนิยมของของผู้คนที่หลากหลาย ดังนั้นจึงเป็นการยากที่อาหารจะถูกปาก ถูกใจคนทุกคน หากเลือกได้ผู้ต้องขังหลายคนจึงปฏิเสธที่จะ “ขึ้นขัน” อันหมายถึงการรับข้าวแดงแกงร้อน “ฟรี” จากงบประมาณแผ่นดิน และหันไปหาทางเลือกอื่นๆ อาทิ ของเยี่ยมจากญาติพี่น้อง การซื้อจากร้านค้าสวัสดิการ การชั่งชั่ง หรือแม้กระทั่งการปรุง ประกอบอาหารขึ้นมาเอง

แม็ค “จะกินมาม่าที่นี่ไม่ต้องต้มน้ำ เพราะทำน้ำร้อนลำบากแต่เอาเส้นแช่น้ำธรรมดาไว้ นานๆ เส้นมันอืดก็กินได้”

เอฟ “ตำแดงเมนูยอดฮิต ไปขอเปลือกแดงโมที่นายกินเนื้อหมดแล้วมารวมกับน้ำพริก สารพัดเท่าที่หาได้และเครื่องปรุงของมาม่า จากนั้นก็นำทั้งหมดมาใส่ในถุงพลาสติกตีด้วยขวดน้ำแทนครกก็เป็นอันเสร็จพิธี”

เค “บางทีก็ทำเหล้ากินกันเอง เอากล้วยหอมมาใส่ยีสที่ขโมยมาจากโรงงานขนมปังแล้วทิ้งไว้ 1 อาทิตย์ก็จะกลายเป็นเหล้า กินไปบางครั้งก็เมา บางครั้งก็ไม่เมาแต่ท้องเสีย”

ภายใต้อาณาบริเวณเรือนจำอาหารได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามในการก่อร่างสร้าง “ระเบียบวินัย” เมื่อความต้องการอันหลากหลายไม่ว่าจะเป็นรสนิยม หรือรสชาติของผู้คนที่แตกต่างกันได้ถูกกดทับไว้ภายใต้มาตรฐานเดียวของเรือนจำ หรือแม้กระทั่งเวลาในการทานอาหารแต่ละมื้อก็ถูกจัดลงตารางที่ชัดเจนมีกำหนดการแน่นอน ร่างกายของผู้คนหลายหลากจึงต้องรับประทานอาหารตามเวลา ไม่ว่าใครจะหิวหรือไม่หิวก็ตาม เพราะนอกเหนือจากเวลาดังกล่าวแล้ว ก็จะไม่มีการ “ฟรี” ใดๆ ให้ ทานอีก โดยเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังที่ไร้ทุนซึ่งเป็นความลำบากที่จะแสวงหาอาหารมาตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจของตน และในนัยเดียวกันผู้ต้องขังซึ่งถือครองทุนในระดับที่สูงขึ้นไป ก็จะมีหนทางหรือวิถีของแต่ละคนที่จะแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ที่แตกต่างกันออกไป

- แม่ค “เขาเลี้ยงก็จริงแต่เฉพาะสามมือ ถ้าหิวแต่ไม่ใช่เวลาขึ้นชั้นก็ลำบาก ต้องเตรียมเอาไว้คนเราเวลาหิว เวลาอยาก มันไม่ได้เท่ากัน ตรงกันทุกคน”
- สันติ “เวลาหิวคึกๆมันลงไปไม่ได้แล้วก็ต้องแอบกินมามา ใครไม่มีก็อด นั่งมองหน้ากลืนน้ำลาย”
- เอ “ไม่มีญาติเยี่ยม ไม่มีเพื่อน ก็ต้องขึ้นชั้น แต่ไม่จำเป็นต้องขึ้นชั้น อยากกินอะไรก็เลือกได้ ถ้ามีเงิน ในนั้นมีขาย มีแลกทุกอย่าง”
- เอฟ “เวลาอยากกินอะไรก็ให้แฟนเลี้ยง แฟนหาให้ ถ้าได้แฟนรวย แฟนหาใหญ่ก็สบาย”

เรื่องราวของข้าวแดงแกงร้อน ในฐานะของอาหารเพื่อการดำรงชีพ เมื่ออยู่ภายใต้อาณาบริเวณเรือนจำ จึงมีความสลับซับซ้อนเฉพาะตัวที่แตกต่างจากสังคมภายนอก ระบบการให้คุณค่าตลอดจนกฎเกณฑ์ในการเข้าถึงถูกนำไปผูกคิดและสร้างเงื่อนไขใหม่ภายใต้กฎกติกาของอาณาบริเวณ ความต้องการในเรื่องอาหารแม้จะเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และในเรือนจำก็มีระบบการตอบสนองด้วยการ “ขึ้นชั้น” อันหมายถึงการจัดเลี้ยงอาหาร “ฟรี” ซึ่งเมื่อมองอย่างผิวเผินเรื่องนี้จึงน่าจะเป็นเรื่องที่หยุดนิ่งตายตัว เพราะในเมื่อฟรี จึงไม่จำเป็นต้องขวนขวาย คืบรน ต่อสู้แย่งชิง หากแต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นความต้องการในเรื่องอาหารตลอดจนความต้องการอื่นใดภายใต้อาณาบริเวณมิได้มีนัยเพียงการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายหรือสัญชาตญาณเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความต้องการด้านจิตใจและด้านอื่นๆ การได้กินสิ่งที่ อยากจะกิน ความสามารถที่จะเลือกกินหรือเลือกที่จะไม่กินถือได้ว่าเป็นอำนาจหนึ่งเพื่อตอบสนองตนเองและเป็นการแสดงอำนาจเหนือผู้อื่นเนื่องจากผู้ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการอันพึงใจของคนได้ นั้น จะต้องเป็นผู้เรียนรู้ เข้าใจกฎกติกา และถือครองทุนที่เหนือกว่าซึ่งนำไปสู่การต่อรอง ช่วงชิง และการมีชัยในเกมส์ภายใต้อาณาบริเวณเรือนจำ

4.3 ปฏิบัติการเพื่อตำแหน่งแห่งที่ (นอน)

ตามตารางเวลาซึ่งเป็นเหมือนเครื่องกำหนดที่คอยควบคุมพฤติกรรมและกิจกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำแต่ละวัน หากไม่มีบุคคลสำคัญมาเยี่ยมชมหรือมีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมาตรวจราชการ หลังจากอาหารมื้อเย็นผู้ต้องขังจะมีเวลาว่างทำธุระส่วนตัว เพื่อพักผ่อนจากนั้นก็ถูกส่งตัวขึ้นเรือนนอนตั้งแต่เวลา 16.30 น. โดยทั่วไปเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมภายนอก ห้องนอนจัดได้ว่าเป็นสถานที่ส่วนบุคคลอีกแห่งหนึ่งของปัจเจก เป็นห้องที่ถูกจัดไว้เพื่อการพักผ่อนนอนหลับให้ร่างกายเกิดความสงบ สบายและผ่อนคลายที่สุด ก่อนที่จะต้องตื่นมาต่อสู้ แก่งแย่ง แข่งขัน

ในชีวิตภายใต้บทบาทและหน้าที่ทางสังคมต่อไป และสำหรับเรือนจำ ห้องนอนก็เป็นอาณาบริเวณแห่งการพักผ่อน นอนหลับ ไม่ต่างไปจากห้องนอนภายนอก แต่ทั้งนี้ห้องนอนในสถาบันเบ็ดเสร็จยังมีนัยของการต่อสู้ ต่อรอง แย่งชิง เพื่อตำแหน่งแห่งที่อีกด้วย

ห้องนอนในเรือนจำหรืออีกนัยหนึ่งคือห้องควบคุมผู้ต้องขังในเวลากลางคืนส่วนมากจะเป็นห้องขนาดใหญ่ ด้วยจำนวนผู้ต้องขังที่เกือบจะล้นเรือนจำ การนอนของผู้ต้องขังจึงมิได้มีการจัดแยกให้นอนเพียงลำพังหากแต่เป็นห้องนอนรวมซึ่งจะมีจำนวนผู้ร่วมห้องขึ้นลงคล้ายตลาดหุ้นและแปรผันตรงตามภาวะการณ์ของสังคมภายนอก เช่น เมื่อรัฐประกาศสงครามกับยาเสพติดผู้ต้องขังจำนวนมากก็จะหลั่งไหลเข้ามาสู่เรือนจำและทำให้ห้องนอนมีสภาพไม่ต่างจากปลากระป๋อง และพื้นที่นี้เองคืออาณาบริเวณที่ผู้ต้องขังโดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาใหม่จะได้เริ่มเรียนรู้กฎของการอยู่ร่วมกัน โดยแม้ว่าเรือนจำจะมีกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อห้ามของเรือนจำอยู่แล้ว แต่ในกลุ่มก๊วนของผู้ต้องขังก็จะมีกฎอันมีความเฉพาะของตัวเองซ้อนทับอยู่อีกชั้นหนึ่ง และสำหรับห้องนอนก็เช่นกัน แต่ละห้องก็มีกฎและระบบความสัมพันธ์ของตน โดยห้องนอนแต่ละห้องจะมีหัวหน้าห้องซึ่งจัดได้ว่าเป็นผู้มีตำแหน่งแห่งที่ที่สูงที่สุด หัวหน้าห้องจะเป็นผู้ควบคุมกฎของห้องที่ตั้งขึ้นมาจากผู้ต้องขังด้วยกันเองในห้อง นอกจากนี้หัวหน้าห้องยังได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้ต้องขังภายใต้กฎของเรือนจำอีกด้วย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่ได้อยู่ดูแลผู้ต้องขังได้อย่างใกล้ชิดตลอด 24 ชั่วโมงความสงบเรียบร้อยในห้องจึงเป็นหน้าที่ของหัวหน้าห้องและทั้งนี้ในแง่ระบบความสัมพันธ์หัวหน้าห้องจึงมีความใกล้ชิดกับนายมากกว่าผู้ต้องขังธรรมดา ดังนั้นหัวหน้าห้อง เพื่อนพ้อง และสมุนบริวารจึงอยู่ในฐานะของผู้ที่สามารถให้ทั้งคุณและโทษกับผู้ต้องขังคนอื่นๆ ในห้องได้ เพราะมีทุนเหนือกว่าและด้วยตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมที่สูงกว่า ที่นอนของหัวหน้าห้องจึงจะเป็นพื้นที่ที่ดีที่สุด อากาศถ่ายเทได้สะดวก ใกล้พัดลม ไม่ใกล้ห้องน้ำ ซึ่งจะมีกลิ่นไม่พึงประสงค์รบกวน และแน่นอนสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคู่ตรงข้ามกับ “ผู้ไร้ทุน”

ชัย “เข้าไปครั้งแรก ทุกคนนอนเรียงกันเป็นแถวแต่เราไม่รู้จักใครเลย ก็เลยได้นอนตรงบาร์เบียร์(โถปัสสาวะ) ใกล้นั้นก็ปัสสาวะ ประตูก็นอนอยู่คนเดียว นั่งยองๆก็เห็นหน้ากัน กลิ่นไม่ต้องพูดถึง”

ภายใต้กฎกติกาของอาณาบริเวณห้องนอน ผู้ควบคุมกฎหรือผู้มีทุนที่มากกว่าย่อมเป็นผู้นครอครอบพื้นที่ที่ดีกว่าและยังหมายรวมถึงความสามารถในฉกฉวยผลประโยชน์ที่เหนือกว่าผู้อื่น อย่างไรก็ตามไม่ว่ากระแสของอำนาจจะไหลบ่าจากบนลงล่างเสมอไป ผู้ด้อยกว่าก็สามารถฉกฉวยต่อรอง ขัดขืน ได้เช่นกัน ในเรือนจำการจะนอนอย่างสบายหรือการนอนให้ลำบากน้อยที่สุดนั้นมีวิธีการอันหลากหลายและสำหรับน้องใหม่ การลงทุนที่อาจเปลืองเนื้อเปลืองตัวก็เป็นวิถีทางหนึ่งทั้งที่เกิดจากความเต็มใจและไม่เต็มใจ เพื่อต่อสู้ ต่อรอง

แม่็ก “วันแรกที่เข้าไปก็โดนเลย ไม่เต็มใจเพราะเขาขู่ กลัวถูกทำร้าย แต่ก็ทำให้
ให้นอนสบายไม่ต้องเบียดใคร”

สันติ “หัวหน้าที่ห้องมีผ้าปูนอน เข้าไปใหม่ไม่มี พอหัวหน้าที่เรียกให้ไปนอนด้วยก็เลยไป
กลัวด้วย และคิดว่าต้องนอนพื้นแข็งๆ”

นอกจากทำเลพื้นที่นอนแล้วเครื่องนอน เช่น หมอน ผ้าปูหรือเบาะรองนอน ผ้าห่ม เสื้อ
ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งจะเอื้อให้เกิดความสุขสบายยามเอนกายลงนอน และหากต้องการจะหาผ้ารอง
นอนสักผืนในเรือนจำเพื่อการมีเป็นของตนเองก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย เพราะการเข้าถึงจำเป็นต้องมีทุน
หรืออำนาจบารมี พอสมควร อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้ยากเกินไปที่จะหา ซึ่งวิธีการนั้นก็มียุหลาย
รูปแบบ เช่น ขอจากเพื่อนที่จะพันโทษ ขอซื้อโดยอาจแลกกับบุหรี่หรือสิ่งตอบแทนอื่นๆที่ถือว่า
เป็นของมีค่าในเรือนจำ หรือวิธีการที่ง่ายที่สุดสำหรับคนมีญาติก็คือขอให้ญาตินำเข้ามาให้ แต่ถ้า
ใครไม่มีญาติก็ต้องดิ้นรนด้วยวิธีที่แตกต่างกันออกไปตามทุน ความสามารถ เทคนิค ทักษะ
เฉพาะตน

แม่็ก “กว่าจะมีผ้ารองนอนต้องรอหลายเดือน พอดีเพื่อนออก เลยยกให้ต่อ”

เอฟ “ผ้ารองนอนทำจากผ้าห่มเอาเศษๆมาเย็บต่อกันเอง แต่ว่าห้ามหนาเกิน 5
เซนติเมตร กว้าง 50 ยาว 180 คือ เท่าโลงศพพอดี ห้ามเกินนี้ ถ้าเกินจะโดน
ลงโทษ”

ในทุกๆคำคืนผู้ต้องขังทุกคนต้องนอนในห้องนอนที่แสงสว่างจ้าเพราะเปิดไฟอยู่
ตลอดเวลา และพื้นที่มีให้นอนก็แคบเกินกว่าจะพลิกตัว หากใครมีความจำเป็นต้องเข้าห้องน้ำใน
ยามดึก ก็ต้องทำใจไว้ว่าเมื่อกลับมาพื้นที่นั้นก็จะอันตรายหายไปใน และคงต้องรอให้มีใครมาเข้า
ห้องน้ำก่อนจึงจะเป็นโอกาสดีเพื่อเข้าแทนที่ ดังนั้นการจะนอนให้ “สบาย” ในห้องนอนนี้
นอกจากจะมีทำเลดี และมีเครื่องนอน ครบครันแล้ว ผู้ต้องขังยังจำเป็นต้องยอมรับและ
เรียนรู้กฎของห้อง เพื่อการเล่นแสดงบทบาทให้เป็นไปตามกฎกติกา และทั้งนี้การมีผ้าปูนอน การ
มีพื้นที่นอน การนอนหลับ อย่างสุขสบายในแต่ละคืนจึงเป็นผลสะท้อนจากปฏิบัติการมากมาย ที่
เกิดขึ้นก่อนหน้า และปฏิบัติการในรูปแบบต่างๆก็ยังคงต้องดำเนินอยู่เพื่อตำแหน่งแห่งที่อันพึงใจ
ของการนอนในคืนถัดไป

4.4 ไข่พะโล้ของ “นาย”

แม้ว่าเป็นวันอาทิตย์ ซึ่งก็น่าจะเป็นวันหยุดพักผ่อน แต่เป็นอีกวันหนึ่งที่ผู้ศึกษาต้องออกไป
คลุกคลีตีโมงอยู่กับผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เช้า จนเวลาล่วงเลยมาพอสมควรก็ยังมีได้ข้อมูลใดเกี่ยวกับโลก

ในเรื่องนี้อาจเป็นขึ้นเป็นอัน “คุ้ม” อดีตผู้ต้องขังที่ผู้ศึกษาติดตามพยายาม “ตีชี” ยังคงก้มหน้าก้มตาแกะและถอดส่วนประกอบของจักรยานยนต์ออกเป็นชิ้นๆ ผู้ศึกษาเฝ้ามองคูดูอยู่นานและคุยเรื่อง สัพเพเหระหรือบางครั้งก็แอบแทรกข้อสงสัยในโลกที่คุ้มเคยสัมผัสมาจนกระทั่งได้เวลาอาหารกลางวันจึงชวนคุ้มไปกินข้าวราดแกงร้านประจำที่ไม่ไกลออกไปจากบ้านของคุ้ม คุ้มสั่งอาหารเป็น ไช้พะโล้กับผัดกะเพราผัดข้าวแล้วอมยิ้มเดินมา นั่งที่โต๊ะ ซึ่งผู้ศึกษานึกดีใจว่าการเลี้ยงอาหาร ในมือนี้น่าจะทำให้คุ้มและผู้ศึกษามีความสัมพันธ์อันดีต่อกันเพิ่มเติมขึ้น แต่สิ่งที่ทำให้รู้สึกแปลกใจ ไปกว่านั้นคือคำกล่าวที่คุ้มบอกว่า “กินไช้พะโล้แล้วนึกถึงคอนโค(หมายถึงเรือนจำที่คุ้มเคยถูกคุมขัง) เดียวกลับบ้านจะเล่าให้ฟัง”

ไช้พะโล้ของนายเป็นชื่อที่ถูกตั้งขึ้นจากคุ้มเจ้าของเรื่องเล่าที่บอกกับผู้ศึกษาว่า “นาย” อันหมายถึงเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ โดยเฉพาะในกลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมซึ่งมีความรับผิดชอบในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังโดยตรง มีบทบาทและเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันกับผู้ต้องขังอย่างไร

คุ้มเล่าว่าวันนั้นเป็นวันขึ้นปีใหม่ ผู้ต้องขังหลายคนจึงได้มีโอกาสในการหยุดพักผ่อนและร่วมเฉลิมฉลองด้วย ซึ่งการฉลองในเรือนจำนั้นคงไม่มีสิ่งในดีไปกว่าการได้ที่ใต้ทานอาหาร “ดีๆ” อาหารพิเศษ นอกเหนือไปจากรายการอาหารที่วันไป เวียนมา จนไม่ต้องท้องแต่ก็จำได้ และครั้งนี้อาหารที่ผู้ต้องขังกลุ่มหนึ่งซึ่งมีคุ้มรวมอยู่ในนั้น ได้สั่งพิเศษสำหรับเทศกาลซึ่งมีนายนำเข้ามา ให้ผ่านผู้ต้องขังคนสนิทของนายหรือที่เรียกกันว่า “เด็กนาย” ก็คือ ไช้พะโล้จำนวน 30 ถ้วยด้วยกัน เมื่ออาหารพิเศษสุดมาถึงผู้ต้องขังก็รับพะโล้มาด้วยใบหน้ายิ้มแย้มซึ่งคุ้มบอกกับผู้ศึกษาว่า “พะโล้นะใช่ แต่น้ำพะโล้นี้สิ กินแล้วมา”

วันนั้นผู้ต้องขังในกลุ่มของคุ้มจึงฉลองปีใหม่ด้วยความสนุกสนานแต่แล้วด้วยอาการของความ “เมา” จนเกินขอบเขตซึ่งเป็นที่ผิดสังเกตของผู้ต้องขังที่เป็นสายให้นายอีกกลุ่มหนึ่ง วันต่อมาคุ้มและเพื่อนๆ จึงโดนลงโทษ ด้วยข้อหาเสพสิ่งเสพติดและของมีนเมา ซึ่งคุ้มบอกว่าในเรือนจำถ้าไม่ระวังตัวก็อาจเดือดร้อนได้ การรู้จักนาย เป็นเด็กนายก็เป็นเรื่องที่คิดมีแต่คนเกรงใจ นายบางคนดีบางคนก็ไม่ได้ บางคนแสดงออกว่าเป็นพวกเรา บางคนก็ไม่ใช่

คุ้ม “นายคนหนึ่งเอาเหล้ามาให้แต่อีกคนก็ไล่จับคนกินเหล้า ไม่จับคนเอาเข้ามา ในเรือนจำคนใหญ่สุดจึงไม่ใช่ ขาใหญ่แต่มาเพียตัวจริงก็คือ คนใส่ชุดสีกาที่มีชื่อนั้นแหละ ไข่เอามาจากไหน หนังสือโป๊ ไฮโล ลูกเต๋า เงินสด ถ้าไม่เอามาจากนายจะเอาจากที่ไหนมา มันเป็นเรื่องผลประโยชน์เพราะ เดียวนี้ของฝากญาติเข้ามายาก โคนตรวจหมด”

นายสามารถเอื้อประโยชน์ อีกทั้งให้คุณและโทษแก่ผู้ต้องขังได้ ตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้าสู่เรือนจำ ส่วนเสียหนึ่งของชะตาชีวิตหรือวิถีชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องขังบางคนก็ถูกกำหนดโดยผู้

เป็น “นาย” อาทิ การเลือกแคน การเลือกงาน บทบาทหน้าที่ในเรือนจำ การเป็นผู้ต้องขังในฐานะเด็กของนายย่อมมีโอกาสไปสู่ตำแหน่งหน้าที่ที่ดีกว่า ตรงข้ามกันใครที่ทำให้นายหงุดหงิด ทำตัวไม่เข้าตา หรือทำตัวเป็นอันตรายนาย เช่น รู้ความลับของนายบางคนมากเกินไปก็อาจประสบปัญหา อุปสรรคต่อการใช้ชีวิตในเรือนจำ เช่น โคนก้นแก้ง โคนย้ายแคน ย้ายเรือนจำ เป็นต้น

ราวกับว่านายจะมีอิทธิพล มีพลังอำนาจถือครองเหนือกว่าผู้ต้องขังมาก ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในเรื่องการควบคุมความประพฤติ การควบคุมใช้กฎ การดูแลสอดส่องชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังให้อยู่ภายใต้ระเบียบวินัยเรือนจำ อำนาจในการลงโทษหรือจะเป็นปฏิสัมพันธ์อื่นใดก็ตาม นายมักจะยืนอยู่บนช่วงชั้นทางสังคมของเรือนจำที่สูงกว่าผู้ต้องขังอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามในความคิด ความรู้สึกของนาย ผู้ต้องขังก็ยังคงเป็นกลุ่มคนอันตรายที่ต้องระแวงระวังอยู่ดี

เจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุม 1 “คนอยู่ในนี้ อันตรายทั้งนั้น ไม่นั่นคงไม่ได้มาอยู่ เวลาทำงานก็ต้องระวัง ไว้ใจใครไม่ได้”

เจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุม 2 “พวกนี้ตัดไม่ได้แล้ว สอนไม่ฟัง ไม่จำ เหลี่ยมจัด มาอยู่รวมกัน ยิ่งสอนกัน เรียนรู้ในทางไม่ดี บางคนก็หาโอกาสหนีตลอด”

เจ้าหน้าที่สถานพยาบาล “มีทั้งป่วยจริง ป่วยปลอม ใครขอยา ต้องดูดีๆ ว่ากินจริงหรือเปล่า เพราะจะแอบเอาไปขายไปกินกัน โดยเฉพาะพวกยานอนหลับ ยาแก้ไอ กินเยอะก็เมา ก็มีได้ ทีนี้คนจ่ายยาที่เดี๋ยวนั้น”

ด้วยหน้าที่รับผิดชอบและอำนาจที่ได้รับฉันทานุมัติจากสังคมทำให้ผู้เป็นนายต้องปะทะสังสรรค์กับผู้ต้องขังอยู่ตลอดเวลา แต่ทั้งนี้อำนาจของนายบางครั้งก็ย้อนกลับมาสร้างปัญหาได้หากนายใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือเกิดการขัดกับกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ ในเรือนจำ ซึ่งมีผลให้การใช้อำนาจนั้นอาจได้รับการตอบโต้ ต่อรองผ่านเรื่องร้องเรียนต่างๆ ของผู้ต้องขัง ซึ่งทางเรือนจำได้เปิดช่องทางไว้ให้ แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเรื่องที่ยายนักหากผู้ต้องขังจะร้องเรียนผู้เป็นนายเพราะช่องทางนั้นมีอยู่สองรูปแบบคือ ร้องเรียนผ่านญาติหรือผ่านนาย หากผู้ต้องขังไม่มีญาติหรือนายไม่ร่วมมือด้วย การร้องเรียนก็ยากจะประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามการร้องเรียนบางครั้งที่เป็นผลถึงขั้นการสอบวินัย อันมีผลให้ นายถูกลงโทษ ถูกส่งย้าย ถูกปลด ก็เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ดังนั้นภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของนายและผู้ต้องขังจึงไม่มีใครที่มีอำนาจเหนือกว่ากันอย่างเบ็ดเสร็จหากแต่อยู่ที่บทบาทและการตอบโต้ ต่อรองอำนาจภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของอาณาบริเวณ นายให้คุณ ให้โทษผู้ต้องขังได้ ผู้ต้องขังก็ให้คุณ ให้โทษนายได้เช่นกันและอย่าลืมน่าวันหนึ่งถ้านายพลาดพลั้ง อาทิ ทำผิดวินัยร้ายแรง ปลดปล่อยผู้ต้องขังหนี หาประโยชน์จากผู้ต้องขัง ใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือด้วยเหตุผลใดก็ตามซึ่งผิดกฎหมาย นายก็อาจเปลี่ยนบทบาทกลายเป็นผู้ต้องขังได้ทุกเมื่อเช่นกัน

4.5 งานบันดาลสุข

ประโยคที่ว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” หากมองผ่านภายใต้กรอบคิดแบบทุนนิยม สามารถแปลความได้ว่า การทำงานจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ทั้งปัจเจกและระบบทุน ทั้งนี้เพราะงานสามารถนำไปสู่ผลผลิตรวมของสังคม นำไปสู่ตัวกลางในการแลกเปลี่ยน หรืออีกนัยหนึ่งก็เป็นช่องทางสู่อำนาจในการครอบครอง การเข้าถึงทรัพยากรตลอดจนการสะสมทุนต่างๆ ซึ่งสามารถพาปัจเจกไปยังตำแหน่งแห่งที่ที่ตนปรารถนา ในทางตรงกันข้ามหากปัจเจกใด ไม่ทำงานหรือไม่สามารถเป็นหน่วยการผลิตที่ดีต่อทั้งตนเองและสถาบันในระดับที่ใหญ่ขึ้นภายใต้กรอบคิดกาสังคม ปัจเจกนั้นย่อมกลายเป็นภาระแก่สังคม และเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของระบบทุนนิยม

สำหรับผู้กระทำผิดต่อสังคม ซึ่งถูกตัดสินให้ถูกกักขังอยู่ในเรือนจำ หากมองภายใต้ฐานคิดทุนนิยมก็ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการผลิต แต่ทั้งนี้เขาเหล่านั้นเป็นหน่วยการผลิตที่จำเป็นต้องซ่อมแซมหรือปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการเข้าสู่เรือนจำก็เป็นโอกาสที่ดี ในการฝึกฝนร่างกายปัจเจกให้คุ้นเคยกับงาน คุ้นชิน ตลอดจนสร้างให้เกิดการซึมซับรับเอา วิถีการผลิตตามกรอบคิดกาสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายและตัวตน ทั้งนี้หนึ่งในตารางชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังในเรือนจำที่จะต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ยกเว้นวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการที่สำคัญอื่นๆ ก็คือ การฝึกอาชีพหรือฝึกงานซึ่งมีอยู่หลากหลายประเภทตามความต้องการและความถนัดของแต่ละบุคคล เช่น ช่างไม้ ช่างเชื่อม ช่างยนต์ อาชีพด้านการเกษตร เป็นต้น อย่างไรก็ตามเชื่อว่าผู้ต้องขังทุกคนจะได้ตั้งใจปรารถนา

แม็ค “ตอนแรกอยากฝึกช่างไม้ แต่นายบอกว่าเต็มแล้ว เลยได้ทำช่างยนต์”

สันติ “ตอนที่เขาให้เลือก ก็ไม่รู้จะฝึกอาชีพอะไร แต่พอนายเห็นว่าเป็นสาวเลยให้ไปช่วยงานที่สุทกรรม ทำอาหาร”

ไม่ว่าผู้ต้องขังจะได้ฝึกอบรมงานตรงตามความต้องการของตนหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อถูกกำหนดด้วยบริบทของอาณาบริเวณให้ร่างกายต้องฝึกฝนทักษะทางอาชีพต่างๆ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องทำตามกรอบปฏิบัติ เพราะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตตามตารางปฏิบัติประจำวัน เป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์และเพื่อการเป็นผู้ต้องขังที่ดี เป็นคนดี รู้จักหน้าที่เพื่อเตรียมพร้อมกลับสู่การเป็นส่วนหนึ่งของระบบการผลิตในสังคมทุนนิยม ในทางตรงกันข้ามหากใครหลบหลีกหรือแสดงท่าทีถึงการหลีกเลี่ยงการฝึกทักษะที่ทางเรือนจำได้จัด มอบหมายให้ ก็ถือได้ว่าเป็นกำลังทำตัวผิดวินัย ผ่าฝืน ระบบระเบียบของเรือนจำซึ่งอาจนำไปสู่การลงโทษได้ อย่างไรก็ตามผู้ต้องขังส่วนมากก็ยินดีที่จะฝึกทักษะทักษะอาชีพต่างๆ เพราะงานมักมีผลประโยชน์ตามมาเสมอเช่น บ่อยครั้งที่มีหน่วยงานเอกชนจากภายนอกและส่วนราชการมักเข้ามาว่าจ้างใช้ทักษะการทำงานจาก

ผู้ต้องขัง เช่น การเย็บกระเป่า เย็บรองเท้า พับถุงกระดาษ ทำกรวยใส่น้ำกระดาษ เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้างรายได้เล็กน้อยระหว่างที่ถูกคุมขัง อีกประการที่สำคัญก็คือการทำงานฝึกทักษะอาชีพยังทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกใช้เวลาแต่ละวันผ่านไปอย่างรวดเร็ว ลด ลืมความทุกข์ ความลำบากที่ได้รับจากการลงทัณฑ์ได้ชั่วขณะ

ชัย “ทำงานทำให้ไม่ต้องคิดมาก ไม่ฟุ้งซ่าน เวลาผ่านไปแต่ละวันเร็วดี”

เม็ค “บางครั้งก็อู้ ก็หลบบ้าง พอนายมาก็ทำต่อ แต่ถ้าไม่มีงานก็ไม่รู้จะทำอะไร ในนี้เวลาว่างมีมาก”

เอฟ “ไม่ต้องคิดไรมาก เวลาทำงาน ก็คิดเรื่องทำงาน”

สันติ “คนที่ทำงานในนั้น ก็ได้เงินบ้าง แต่ได้ไม่มาก ใครไม่มีญาติเยี่ยมก็ไม่พอใช้ต้องหาวิธีอื่นๆด้วย”

ที่กล่าวมาในขั้นต้นคืองานหรือทักษะอาชีพในเรือนจำอันผูกโยงอยู่กับการติดป้ายติดตราความเป็น “ปกติ” ที่เรือนจำและสังคมภายนอกต้องการสร้าง ผลผลิตและต้องการให้เกิดการซึมซับรับเอาแก่สมาชิก อย่างไรก็ตามภายในเรือนจำยังมีงานและอาชีพอีกหลากหลายซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝน ทักษะ ทุน ตลอดจนความเข้าใจต่อกฎกติกาของพื้นที่ อันเป็นเครื่องกำหนดความสัมพันธ์ของผู้คนและผู้มีทักษะนั้นๆเพื่อการผลิตที่ตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มคนภายใต้อาณาบริเวณ

ในเรือนจำแม้จะมีของ “ฟรี” หลายอย่าง แต่สิ่งนั้นก็มิใช่เครื่องรับรองว่า จะไม่มีการแลกเปลี่ยน สะสม หรือครอบครองทุน ทั้งนี้ผู้ที่มีอำนาจ หรือครอบครองวัตถุที่ผ่านการให้คุณค่าภายใต้อาณาบริเวณมากกว่าผู้อื่นย่อมมีแนวโน้มที่จะสามารถก้าวไปอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ที่เหนือกว่าผู้อื่นด้วย อาทิ ผู้ต้องขังที่มีทุนทางเศรษฐกิจดีก็สามารถแสวงหาความ “สุขสบาย” บางประการในเรือนจำให้กับตนเองได้ เช่น สามารถเลือกซื้ออาหารที่ร้านค้าสวัสดิการโดยไม่ต้องขึ้นขัน ไม่ต้องซักเสื้อผ้าเองเพราะจ้างผู้ต้องขังคนอื่นซักให้ เป็นต้น ดังนั้นการขวนขวายดิ้นรน สะสมทุนจึงเกิดขึ้น ผ่านช่องทาง ผ่านการให้คุณค่าของระบบสังคมเรือนจำ และได้กลายมาเป็นงานอาชีพของผู้ต้องขังหรืออีกนัยหนึ่งงานก็คือยุทธวิธีเพื่อไปสู่ตำแหน่งแห่งที่ของผู้คนในเรือนจำที่คนภายนอกอาจไม่คิดว่าจะมีในดินแดนแห่งการกักกันและลงทัณฑ์แห่งนี้

ซักผ้า อบ ริด รับจ้างซักผ้าเป็นงานหรือเรียกได้ว่าเป็นยุทธวิธี “ทำมาหากิน” รูปแบบหนึ่งในเรือนจำที่ผู้ต้องขังนิยมทำกันมาก เพราะไม่ต้องอาศัยทักษะและทุนมาก แต่ด้วยเหตุนี้เองผู้ต้องขังบางคนก็จึงปฏิเสธที่จะทำ เพราะเห็นว่าไม่คุ้มค่าเหนื่อย คู่แข่งก็เยอะ โดยส่วนใหญ่ในวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ ทางเรือนจำจะหยุดให้ผู้ต้องขังได้พักผ่อน ผู้ต้องขังจึงอาศัยช่วงวันดังกล่าว ในการซักเสื้อผ้าที่ใส่มาตลอดสัปดาห์ ใครไม่อยากซักเองก็จะมีกรว่าจ้างให้ผู้อื่นซักให้ ซึ่งมีแบบ

เป็นครั้งคราว หรือแบบรายเดือน ทั้งนี้งานซักผ้าต้องอาศัยความขยันและอดทนเพราะนอกจากจะต้องซักผ้าจำนวนมากแล้ว สิ่งที่น่าเบื่อยากที่สุดก็คือการเฝ้าผ้า เพราะถ้าตากไว้แล้วดูแลไม่ดี เสื้อผ้าก็อาจโดยขโมยได้ และทั้งนี้ใครฝีมือดี “นาย” ก็อาจมีการว่าจ้างพิเศษให้ซักและรีด เสื้อผ้าของนายด้วย

นวดแผนเรือนจำ นวดเป็นอีกงานหนึ่งซึ่งส่วนมากจะผูกขาดในผู้ต้องขังกลุ่มที่ไร้ทุน ไร้อำนาจ กล่าวคือ งานนวดจะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ต้องขังขึ้นเรือนนอน และเมื่อผู้ต้องขัง “ขาใหญ่” เกิดอาการปวดเมื่อยเนื่องจากการใช้ชีวิตประจำวันในเรือนจำ เมื่อนั้นงานบีบนวดจึงจะเริ่มขึ้น ด้วยการอาสาหรือหลายครั้งก็อาจเกิดจากการถูกบังคับ โดยเฉพาะ “เด็กใหม่” จนไปถึงกลุ่มผู้ต้องขังที่เป็นชาติพันธุ์ ซึ่งมีอำนาจในการต่อรองน้อย ทั้งนี้ผลประโยชน์ที่ได้รับแลกเปลี่ยนจากการบริการผู้ต้องขังขาใหญ่ บางครั้งก็มีใช้ตัวเงิน หรือสิ่งของ แต่จะเป็นการปกป้องคุ้มครอง ในฐานะ “เด็ก” ของขาใหญ่ และอีกด้านหนึ่งไม่ว่าการนวดนั้นจะทำให้ขาใหญ่หายปวดเมื่อยดังประสงค์หรือไม่ แต่นั่นก็คือได้ว่าเป็นเวทีที่ขาใหญ่ได้แสดงถึงอำนาจและขยายขอบเขตให้ผู้ต้องขังอื่นๆ ได้รับรู้ถึงอำนาจของตน

ปล่อยกู้ ผู้จะยึดงานนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องถือครองครองทุนมากเพียงพอในระดับหนึ่ง หรืออาจมีขาใหญ่เป็นผู้ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ทั้งนี้การปล่อยกู้ในเรือนจำ ส่วนมากจะเป็นการกู้ “บุหรี” เพราะในเรือนจำไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังใช้เงิน แต่เงินจะอยู่ในรูปแบบของสมาร์ทการ์ด ที่ทางญาติพี่น้องฝากเข้าบัญชีหรือฝากเข้า “บุค” ให้ผู้ต้องขังเอาไว้ใช้จ่ายภายในเรือนจำ ภายใต้กฎข้อห้ามคือไม่ให้ใช้จ่ายเกิน 200 บาทต่อวัน อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ต้องขังบางคนอาจใช้จ่ายเกินข้อจำกัดนี้ เพราะชีวิตจริงในเรือนจำ มีช่องทางมากมายตามความจำเป็นหรือไม่จำเป็นก็ตามที่จะใช้จ่ายเกินข้อกำหนด เช่น การนำค่าเงินในสมาร์ทการ์ดไปเล่นการพนัน ดังนั้นเพื่อลดข้อจำกัดของสมาร์ทการ์ดสังคมผู้ต้องขังจึงคิดสื่อกลางในระบบแลกเปลี่ยนขึ้นมาแทนหลายรูปแบบ แต่สื่อกลางที่นิยมและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปก็คือบุหรี ไม่ว่าจะเป็น การพนัน อาหาร ผ้าห่ม เสื้อผ้า การสักยันต์ หรือแม้กระทั่งการจ้างวาน งานบริการต่างๆ อาทิ การจ้างซักเสื้อผ้า ก็ล้วนแล้วแต่ใช้บุหรีเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทั้งสิ้น โดยเมื่อเปรียบเทียบกับค่าของเงินแล้วบุหรีจะมีค่าประมาณ 50 บาท ต่อหนึ่งซอง

สำหรับอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมนั้นขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้ แต่โดยส่วนมากอัตราดอกเบี้ยจะคิดเป็นรอบสัปดาห์ โดยผู้ปล่อยกู้จะมีผู้ช่วยคือ “ซามูไร” ผู้ทำหน้าที่รับจ้างทวงหนี้ และงานผิดกฎเรือนจำอื่นๆออกไปติดตามหนี้สินและหากใครไม่มีก็อาจต้องชดใช้ดอกเบี้ยเป็นความบอบช้ำทางร่างกายแทน และสำหรับเงินต้นนั้นก็ยังคงอยู่เหมือนเดิม

ซามูไร คือผู้ต้องขังที่อาศัยประสบการณ์และความ “เก่า” ซึ่งได้แก่การอยู่มานานและรู้จักกับกลุ่มผู้ต้องขังที่มีอิทธิพลเพื่อรับจ้างทวงหนี้ แอ้ง ชิง ปล้น ข่มขู่ ทำร้าย ฆกฉวยสิ่งที่คุณปรารถนามาจากผู้อื่น เช่น เมื่อผู้ต้องขังคนใดมีญาติมาพบ ซามูไรทราบก็จะไปรออยู่หน้าห้องเยี่ยม จากนั้นก็ข่มขู่ แอ้งชิง ของเยี่ยม ของกินซึ่งผู้ต้องขังฝ่ายถูกกระทำก็จำเป็นต้องให้ เพราะเกรงกลัวอิทธิพล อย่างไรก็ตามซามูไรก็ไม่สามารถลงมือกระทำการในลักษณะดังกล่าวได้กับผู้ต้องขังทุกคน เพราะผู้ต้องขังบางคนก็มีเส้นสาย มีผู้มีบารมีนอกกฎระเบียบเรือนจำคุ้มครองอยู่ ดังนั้นเหยื่อส่วนมากของซามูไรจึงคือกลุ่มผู้ต้องขังที่เข้ามาใหม่ซึ่งยังไม่เข้าใจวิธีการเอาตัวรอดในเรือนจำหรือเป็นกลุ่มที่ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานิยามว่าพวก “ไม่เป็นมวย”

เจ้ามือ คือผู้ริเริ่ม ผู้เป็นตัวตั้งตัวตีในการพนัน และรับผิดชอบในการจ่ายเงินเมื่อมีการเสียหายถูก ซึ่งในเรือนจำแม้จะเป็นอาณาบริเวณแห่งการลงทัณฑ์ กักกัน ผู้ประพฤติดีทรอบคณาของสังคม แต่การพนัน กลับเกิดขึ้นทั่วไปแม้ในพื้นที่แห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นไพ่ ไฮโล ทายหัวก้อย หรือแม้กระทั่งการเสี่ยงทายว่า “นาย” จะก้าวขาข้างไหนขึ้นบันไดก่อน และเช่นกัน เมื่อเกมหรือเรื่องที่น่ามาพนันขึ้นต่อกันมีอย่างหลากหลาย เจ้ามือจึง มีหลายช่วงชั้น กล่าวคือ ตั้งแต่เจ้ามือในวงไพ่เล็กๆก่อนเข้านอน จนไปถึงเจ้ามือพนันบอล พนันมวยที่มีผู้เล่นเกือบครึ่งก่อนเรือนจำ อย่างไรก็ตามแม้เจ้ามือจะเป็นกันง่าย แต่เจ้ามือที่ไม่มีทุนมากพอหรือไม่มีเงินจ่ายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องก็มิโอกาสโดนลงโทษตามกฎหมายของสังคมผู้ต้องขังง่ายไม่แพ้กัน

เหล่, เร หรือเรดำ เป็นงานที่แทบจะไม่ต้องอาศัยต้นทุนใดๆ เพียงแต่ทำหน้าที่คอยติดตามจับตาคูความเคลื่อนไหว และแจ้งผู้จ้างวานให้ทราบเวลา “นาย” ซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่ของเรือนจำผ่านเข้ามาในเขตเฝ้าระวัง ทั้งนี้เหล่จะพบได้ทั่วไปตามกิจกรรมต่างๆที่ผู้ต้องขังจัดขึ้นและมีแนวโน้มว่าสิ่งนั้นผิดต่อกฎเรือนจำอันมีผลทำให้ผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมอาจถูกลงโทษหากนายมาพบเห็น อาทิ การเล่นไพ่ การสัก การลักลอบมีเพศสัมพันธ์ การเก็บยอด(การทำร้ายร่างกายลูกหนี้ที่ไม่ยอมชดใช้ตามกำหนดเวลา) เป็นต้น

พ่อค้า คือผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยน หากผู้ต้องขังคนใดอยากได้สินค้าและบริการต่างๆที่มีอยู่ในสังคมผู้ต้องขัง แต่ไม่ทราบว่าหาสิ่งเหล่านั้นได้ที่ไหน จึงเป็นหน้าที่พ่อค้าที่จะเสาะแสวงหาบริการ อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเล่าว่าสินค้าและบริการส่วนใหญ่มักเป็นสิ่งที่หายากหรือต้องปกปิดจึงต้องอาศัยซื้อหา แลกเปลี่ยนผ่านผู้ต้องขังที่ทำตัวเป็นพ่อค้า อาทิ หมึกสีและเข็มสำหรับการสัก ยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาท หรือแม้กระทั่งยาเสพติด เป็นต้น

คนทำมุก เป็นช่องทางสะสมทุนอย่างหนึ่งสำหรับผู้ต้องขังที่มีความอดสาหะ โดยมุกในที่นี้มีใช้ผลผลิตที่ได้จากหอยมุก หากแต่มุกคือการนำเศษแก้วซึ่งมีขนาดใหญ่ จากขวดแก้ว ขวด

น้ำมันใส่ผม มาฝน ชัด กับพื้น กับกระดาษทราย ด้วยความอดทนจน ได้มุกซึ่งเป็นลูกแก้วที่มีขนาด เล็กพอเหมาะ เพื่อนำไปทำการ “ฝังมุก” ซึ่งเป็นการตกแต่งอวัยวะเพศรูปแบบหนึ่งที่นิยมทำกันใน กลุ่มผู้ต้องขัง โดย “ช่างฝังมุก” ผู้ชำนาญการต่อไป

งาน หรือยุทธวิธีอันเป็นช่องทางการสะสมทุนไม่ว่าจะเป็น ชักออบริค คนทำมุก พ่อค้า เจ้ามือ นวด หรือยุทธวิธีอื่นใดก็ตามที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ในเรือนจำ แต่ละบทบาทแต่ละหน้าที่ ที่เกิดขึ้น ได้สะท้อนภาพระบบสังคมของผู้ต้องขังซึ่งเต็มไปด้วยความสัมพันธ์แห่งการช่วงชิง การ เข้าถึงและสะสมอำนาจ ทั้งนี้แม้เรือนจำจะมีระเบียบวินัย มีตารางกำหนดกิจวัตรประจำวัน มีวิถีการ ปฏิบัติตนของผู้ต้องขังแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผู้คนหาได้ถูกรอบไว้ด้วยโครงสร้าง ส่วนบนเหล่านั้นอย่างเบ็ดเสร็จ ขณะเดียวกันผู้ต้องขังก็มีความพยายามในการต่อสู้ ต่อรอง อยู่ ตลอดเวลา ซึ่งแสดงผ่านงานหรือยุทธวิธีต่างๆ โดยมุ่งหวังว่าอาจนำพาพวกเขาไปสู่ตำแหน่งแห่งที่ อันพึงใจได้ และทั้งนี้ ยุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพผู้ต้องขังแต่ละคนจำเป็น ที่จะต้องรับรู้ เรียนรู้และ พัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ประเมินถึงทุนที่ตนถือครองอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกติกา ของอาณานิคม เพราะการพ่ายแพ้ในเกมแห่งการช่วงชิงนั้นย่อมจะนำผลเสียหายอย่างร้ายแรงมา สู่ปัจเจก แต่หากมีชัยชนะเหนือผู้อื่นแล้วก็อาจนำพาไปสู่ตำแหน่งแห่งที่ซึ่งอาจจะสามารถบันดาล สุขท่ามกลางความทุกข์ที่ถาโถมให้แก่ตนภายใต้กรอบกำแพงได้

4.6 งานบัลลาลูซ (ภาคสอง) : เค อาจารย์สักยันต์

- ชัย “ในนี้คิดกันว่าถ้าตัวขาวๆ ไม่มีลาย ก็จะถูกเหมือนพวกไก่อ่อน พวกเด็กเข้าใหม่ ไม่ เจ็ง ใจไม่ถึง”
- แม่ค “ไหนๆก็เข้ามาในนี้แล้ว แค่อสักจะกลัวอะไร อีกอย่าง แฟนให้สักก็เลยสักตาม แฟน”
- ที “เวลาวางไม่รู้ทำอะไรก็ เห็นสักกัน ลายสวยดี เลยสักดูบ้าง ในนี้ใครๆก็สักกัน”
- เค “อยากเป็นอาจารย์ก็ต้องสักตัวเองก่อน ถ้าคนอื่นเห็นว่าลายสวยก็จะสักตาม”

การสักยันต์หรือการสักลวดลายใดๆก็ตามลงบนผิวหนังของร่างกาย จัดได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ และกิจกรรมยอดนิยมของของชาวกูก ไม่ว่าจะเป็นการสักจะมีนัยใดต่อร่างกายหรือสังคมเรือนจำก็ตาม เมื่อการสักมีอุปสงค์ขนาดใหญ่ แต่งานช่างฝีมือสักลายหรือที่ในสังคมเรือนจำเรียกกันว่า “อาจารย์” กลับมีน้อยราย อีกทั้งลวดลายในการสักแต่ละลายก็ยังเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาจารย์แต่ละคน ยกที่จะลอกเลียนแบบกัน ดังนั้นในฐานะของอาจารย์สักลาย จึงจัดได้ว่ามีตำแหน่งแห่งที่ มีอำนาจ บารมี มีลูกศิษย์ มีลูกน้อง มีอำนาจต่อรอง เหนือกว่าผู้ต้องขังทั่วไปในระดับหนึ่ง และทั้งนี้ผู้ต้องขัง

หลายคนต่างก็มุ่งหวังและมองว่าการเป็นอาจารย์สักจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถนำไปสู่ตำแหน่งแห่งที่ภายใต้บริบทของเรือนจำตราบเท่าที่ยังต้องใช้ชีวิตอยู่ในโลกหลังกำแพง

“เค” คืออดีตผู้ต้องขังคนหนึ่งซึ่งหลังจากที่เคได้รับอิสรภาพจากเรือนจำพื้นที่ศึกษาได้ไม่นาน ผู้ศึกษาก็ได้เข้าไปทำความรู้จัก สร้างความสัมพันธ์จนมีสนิทสนมคุ้นเคยกัน โดยเคได้กล่าวผ่านเรื่องเล่าแก่ผู้ศึกษาว่าขณะที่อยู่ในเรือนจำเคจัดได้ว่าคือช่างสักยันต์ฝีมือดีระดับ “อาจารย์” คนหนึ่ง

เคได้เล่าย้อนเรื่องราวไปในอดีตว่าเขา เริ่มใช้ยาเสพติดตอนอายุ 15 ปีจากการชักชวนของเพื่อน เคบอกว่าตอนแรกก็รู้สึกกลัว เพราะเรียนมา ครูสอนว่ายาเสพติดเป็นยาอันตราย ครั้งเดียวก็ติดได้ แต่เพื่อนบอกว่าให้ลองดู ไม่มีปัญหา รับรองว่าไม่ติด เคจึงตัดสินใจทดลอง โดยยาเสพติดที่ทดลองในครั้งนั้นคือเฮโรอีนและเสฟโดยวิธีการสูบ เคบอกว่าหลังจากสูบกี้ลึ้มเพราะอาการเมายา และเห็นภาพว่าได้ไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆซึ่งเหมือนจริงและมีความสุขมาก เมื่อมีโอกาสครั้งต่อมาเคจึงสูบเฮโรอีนอีกเพราะอยากได้ความรู้สึกถึงความสุขเช่นการเสฟครั้งแรก อย่างไรก็ตามเคเล่าว่าไม่เคยรู้สึกแบบนั้นอีกเลย แต่เมื่อรู้ตัวหลังจากสูบ ไปอีกหลายครั้งก็พบว่าตนคิดเฮโรอีนอย่างหนักแล้ว นอกจากนี้ในเวลาต่อมาเคก็ทดลองสูบบ้าและกัญชาด้วยจนทำให้มีอาการหูแว่ว เหมือนมีคนมาพูดอยู่ข้างๆ

แม้จะใช้ยาอย่างหนักแต่เคก็ไม่เคยมีปัญหาเรื่องเงิน เคบอกว่าช่วงนั้นยาเสพติดมีราคาถูกลงและหาง่าย เงิน 50 บาทก็สามารถซื้อเฮโรอีนมาใช้ได้ เคจึงไม่เคยขายยา และใช้ยาเสพติดเรื่อยมาจนอายุ 19 ปีก็โดนตำรวจจับ ข้อหาหมักกัญชาไว้ในครอบครองและถูกฝากขังอยู่ในเรือนจำ 24 วัน เคเล่าว่าครั้งแรกที่เข้าไปในเรือนจำมี “ขาใหญ่” ได้เข้ามาทำความรู้จัก โดยบอกว่าจะให้การดูแลคุ้มครอง แลกกับการที่เคจะต้องแบ่งเงิน บุหรี่ อาหาร ที่ได้จากการที่ญาติมาเยี่ยม อย่างไรก็ตามสิ่งเดียวที่เคต้องการขณะนั้นคือยาเสพติดและการคิดว่าตนคงได้อยู่ในนี้ไม่นาน ในแต่ละวันเคจึงสนใจแต่การคมทินเนอร์และกาวที่ขโมยมาจากโรงงานแกะสลักไม้ในเรือนจำแทนและเมื่อครบกำหนดเคก็ได้ออกจากเรือนจำ

หลังจากได้รับอิสรภาพไม่นานเคก็กลับไปเสฟเฮโรอีนอีกและถูกจับอีกหลายข้อหาได้แก่ ัจฉะ วิ่งราวทรัพย์ และมียาบ้าในครอบครองซึ่งศาลได้ตัดสินให้จำคุกเคเป็นเวลา 2 ปี 3 เดือน และเมื่อรู้ตัวว่าต้องอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานาน เคจึงเริ่มปรับตัว และด้วยความสนใจส่วนตัวเคจึงได้เข้าไปเป็นลูกน้องในกลุ่มของอาจารย์สักลายที่เป็นผู้ต้องขังด้วยกัน ทั้งนี้เคได้เรียนรู้วิธีการสัก ได้ทดลองสักตนเองและเพื่อนในกลุ่มที่มีความสนใจเหมือนกัน จนในที่สุดเมื่อฝีมือการสักเป็นที่ยอมรับ เคจึงกลายมาเป็นอาจารย์สักในที่สุด สำหรับวิธีการสักนั้นเคเล่าว่าในเรือนจำจะใช้สายกีตาร์นำมาตัดและฝนปลายให้แหลมจนมีลักษณะคล้ายเข็ม จากนั้นนำมาติดกับด้ามไม้ เวลาสักก็จะปลาย

แหลมซุกกับหมึกสีที่ลึกลอบนำเข้ามา สักลงไปทีผิวหนัง ถ้าลายใหญ่ๆอาจต้องใช้เวลาเป็นเดือน และทั้งนี้เวลาสักต้องคอยระวัง “นาย” เพราะการสักผิดกฎของเรือนจำ

การกลายเป็นอาจารย์สัก ทำให้เคมีรายได้ มีทางเลือก มีอำนาจต่อรองเหนือผู้อื่น ตั้งแต่เมื่อมีคนเริ่มเรียกว่า “อาจารย์” ก็เริ่มมีคนนับถือ มีเพื่อนมากขึ้น เริ่มมีเด็ก มีลูกน้อง มาขอให้สอนวิชา บางครั้งก็เอาอาหาร เอาขนม บุหรี่มาให้ เคจึงใช้ชีวิตค่อนข้างสบายเมื่อเทียบกับผู้ต้องขังคนอื่น เพราะในเรือนจำผู้ต้องขังมากกว่าร้อยละห้าสิบ จะไม่มีญาติมาเยี่ยม ไม่มีเงินใช้ จึงต้องขวนขวายทุกวิถีทางเพื่อเอาตัวรอด แต่สำหรับเคผู้เป็น “อาจารย์” กลับอยู่อย่างสะดวกสบาย(ภายใต้ข้อจำกัดของเรือนจำ) อย่างไรก็ตามในแต่ละเดือนเคก็ไม่มีเงินเหลือมากนักเพราะเคมักจะซื้ออาหารจากร้านค้ามาทานแทบทุกมื้อ เสื้อผ้าก็จ้างผู้ต้องขังคนอื่นซัก นอกจากนี้เคยังชอบเล่นการพนันและแอบใช้เฮโรอินอีกด้วย ซึ่งเคเล่าว่าในเรือนจำมีผู้ลึกลอบใช้เฮโรอินหลายคน โดยจะใช้หัวเข็มที่ขโมยมาจากห้องพยาบาล ต่อด้วยสายน้ำเกลือและใช้ปากเป่าเข้าเส้นเลือดซึ่งเรียกกันว่า “ปิ่น” โดยเคจะมีปิ่นเป็นการส่วนตัว แต่ทั้งเรือนจำมีเข็มลักษณะแบบนี้ไม่กี่อัน ส่วนมากจึงใช้ร่วมกันและเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่คิดว่าทำให้ผู้ต้องขังคิดเชื่อเฮโรอินนอกจากทางเพศสัมพันธ์

ภายใต้สถาบันเบ็ดเสร็จแห่งการลงทัณฑ์เรื่องเล่าของเคได้สะท้อนปฏิบัติการของปัจเจกที่พยายามขวนขวายดิ้นรนและดำรงไว้ซึ่งตำแหน่งที่อันพึงใจของตน ด้วยการพาตนไปสู่การเป็นอาจารย์สัก ซึ่งสามารถบันดาลสุขให้แก่เคได้หลายอย่างแม้จะต้องอยู่ภายใต้กรอบ กฎระเบียบของเรือนจำ และเช่นเดียวกันผู้ต้องขังคนอื่นๆทุกคนต่างก็พยายามไปสู่ตำแหน่งแห่งที่ที่ตนปรารถนาไม่แตกต่างกันไปจากเค อย่างไรก็ตามเชื่อว่าทุกคนจะสามารถเป็น “อาจารย์” หรือใช้ยุทธวิธีเดียวกันกับเคทั้งหมด เพราะทั้งนี้ปฏิบัติการของปัจเจกต่างขึ้นอยู่กับทุนและคลังความรู้พื้นฐานที่แต่ละคน อันถือครองอันเป็นผลมาจากการอบรมขัดเกลา ปฏิสัมพันธ์ การปะทะสังสรรค์ กับผู้คนและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง จนกลายเป็นลักษณะความโน้มเอียง มุมมอง ต่อความจริงทางสังคม ภายใต้บริบทของอาณาบริเวณ ดังนั้นปฏิบัติการของผู้ต้องขังจึงมิได้ยากหลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าใครจะถือครองทุนแบบใด ใช้ยุทธวิธีใด เพื่อชัยชนะในเกมส์การไปสู่ตำแหน่งแห่งที่ของตน

4.7 “มุก” “เบนซ์” “โฟลด์” และ “ฉืด”

เค “เวลาอาบน้ำ ทุกคนก็จะเปลือย หากของใคร ไม่ผ่า ไม่ฝังมุก ไม่ฉืด ก็จะถูกข่ม ถูกล้อ จนรู้สึกว่าคุณค่าคนอื่น ดูไม่เจ๋ง ไม่เก๋ ำ”

ที่ “บางครั้งพวกที่เข้ามาใหม่ก็จะถูกชักชวนจากพวกที่รับฝังมุก รับผิดชอบ รับผ่า ว่าใครอยากมีความสุข ใครอยากเอาความสุขไปฝากเมียที่บ้านเชิญทางนี้ คนเข้ามาใหม่ได้ยื่น ก็อยากลอง เลยไปทำกัน”

การตกแต่งอวัยวะเพศของผู้ต้องขังชายจากสายตาผู้คนภายนอกอาณาบริเวณเรือนจำอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องหมายรับรองการเป็นผู้เบี่ยงเบนไปจากความเป็น “ปกติ” ของสังคม ทั้งนี้การตกแต่งอวัยวะเพศส่วนมากจะเกิดขึ้นภายใต้อาณาบริเวณเรือนจำ โดยช่างฝีมือก็คือผู้ต้องขังซึ่งมีความชำนาญในการ ผ่า ผึง ฉีด ซึ่งผ่านงานตกแต่งในลักษณะดังกล่าวมานับไม่ถ้วนและมีผลงานอันเป็นที่ยอมรับว่า ไม่เน่า ไม่บวม แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีใครรับประกันในเรื่องนี้ได้ เพราะจากข้อมูลของเจ้าหน้าที่สถานพยาบาลผู้ต้องขังในเรือนจำกล่าวว่า ส่วนใหญ่จะมีการอักเสบบวม ซึ่งมีมารักษาบ่อยๆ บางถึงขั้นใช้การไม่ได้ก็มี นอกจากนี้มาแล้ว การตกแต่งยังทำให้ผู้ต้องขังประสบปัญหาคือไม่สามารถใส่ถุงยางอนามัยได้ เนื่องจากการบีบรัดของถุงยางอนามัย จะทำให้รู้สึกเจ็บบริเวณที่มีการตกแต่ง ดังนั้นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ทั้งขณะที่อยู่ในเรือนจำหรือเมื่อออกมาอยู่สังคมภายนอกผู้ต้องขังที่ทำการตกแต่งอวัยวะเพศ จึงไม่สามารถใส่ถุงยางอนามัยได้

กระนั้นก็ตามการตกแต่งอวัยวะเพศก็ยังคงเป็นที่นิยมของผู้ต้องขังและแม้ว่าการทำแต่ละครั้งจะมีราคาที่สูงมาก โดยต้องมีค่าแรงให้กับ “อาจารย์” เป็นนุหรี 1-2 ห่อ (1 ห่อมีนุหรี 10 ซอง) แต่การตกแต่งในส่วนเฉพาะของร่างกายเช่นนี้ก็ยังคงเกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างแพร่หลายในเรือนจำ โดยทั้งนี้วิธีการตกแต่งเสริมความเป็นชายนั้นมีหลายรูปแบบ แต่จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลผู้ต้องขังนิยมการตกแต่งต่อไปนี้คือ

การฝังมุก คือการแทงหนังหุ้มอวัยวะเพศชายด้วยของมีคม เช่น ใช้ด้ามแปรงสีฟันฝนปลายกับพื้นห้องจนแหลมคม จากนั้นเมื่อเกิดแผลเปิดขึ้นจึงใส่ลูกแก้วขนาดเล็กที่ทำจาก การนำขวดแก้ว มาฝนเข้าไปใต้ผิวหนัง

ผ่าเบนซ์ และ ผ่าโฟลคค์ คือการใช้ของมีคม อาทิ มีด โคน ผ่าตัดหนังหุ้มอวัยวะให้เป็นแฉกๆ แล้วเย็บ ให้เป็นรูปร่างตามลักษณะที่ต้องการ อาทิ สัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องหมายของรถยนต์ จากนั้นจึงมีการตัดใหม่ออก ทั้งนี้บางครั้งก็จะมีการใช้ยาชาที่ขโมยมาจากสถานพยาบาลร่วมด้วย เพื่อลดความเจ็บปวด

ฉีด คือการใช้วาสลีน คอแรมออย น้ำมันมะกอก หรือของเหลวอื่นๆ ฉีดเข้าไปใต้ผิวหนัง เพื่อเพิ่มขนาดอวัยวะให้ใหญ่ขึ้น

การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในการตกแต่งอวัยวะเพศของผู้ต้องขัง เมื่อมองด้วยสายตาของคนภายนอก สิ่งเหล่านี้อาจถูกมองว่าเป็นความวิปริต เป็นการผิดแผกไปจากความเป็น “ปกติ” ของสังคมส่วนใหญ่ และทั้งนี้เมื่อมองถึงการนำไปใช้ในเชิงอัตตะประโยชน์ การตกแต่งอวัยวะเพศก็คง

ไม่เกิดประโยชน์นักภายใต้อาณาบริเวณที่กำหนดให้มีแต่เพียงเพศชาย แต่เมื่อพิจารณาในเชิงสัญญาอันมีบริบทของอาณาบริเวณเป็นเครื่องประกอบจะเห็นได้ว่าการตกแต่งอวัยวะเพศของผู้ต้องขังชายนั้นถือได้ว่าเป็นการใช้ร่างกายประกาศศักดิ์ศรี ประกาศการอยู่บนตำแหน่งที่สูงกว่าผู้อื่น เพราะเมื่อเครื่องเพศสามารถแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของเพศชาย การฝัง ผ่า ฉีด หรือการตกแต่งเพิ่มเติมอื่นใดก็คือความพยายามในการเพิ่มความยิ่งใหญ่ให้เหนือกว่าผู้อื่น ในดินแดนที่ต้องต่อสู้ต่อรองอยู่ตลอดเวลาตนเอง

4.8 โรงแรม พื้นที่สมมุติในกรอบกำแพง

โดยทั่วไปโรงแรมคือสถานประกอบการที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับการบริการที่พักอาศัยแก่ลูกค้า อย่างไรก็ตามบางคนก็ใช้โรงแรมเพื่อประโยชน์ในด้านอื่นๆ ด้วย เช่นเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่นัดพบ เป็นสถานที่จัดประชุม จัดงานเลี้ยง หรือแม้กระทั่งเป็นสถานที่ทำกิจกรรมอันเป็นการส่วนตัวในเรื่องเพศ

สำหรับในเรื่องจำก็มีโรงแรมเช่นกัน หากแต่บทบาทหน้าที่และบริบทของ “โรงแรม” ภายใต้อาณาบริเวณเรือนจำนั้นแตกต่างออกไปเพราะโรงแรมในเรือนจำถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์หลักเพียงประการเดียวคือเป็นสถานที่สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ผู้ต้องขัง โดยทั้งนี้โรงแรมในเรือนจำส่วนใหญ่จะเปิดให้บริการเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ โดยมีเหตุผลหลักมาจากอุปทานของลูกค้า เนื่องจากเป็นวันหยุด ผู้ต้องขังมีเวลาว่าง ไม่ต้องเข้าไปทำงานในโรงงานหรือเว้นจากกิจกรรมภาคบังคับต่างๆของทางเรือนจำ

โรงแรมหรือที่ผู้ต้องขังบางคนเรียกว่า “ซุ้ม” นั้นมักมีตำแหน่งที่ตั้งบริเวณลานซักผ้า หรือสถานที่อื่นๆซึ่งหลีกเลี่ยงการสอดส่องจาก “นาย” และทั้งนี้โรงแรมมักสร้างขึ้นจากวัสดุที่หาได้ง่ายทั่วไปในเรือนจำ อาทิ ฝาผืนใหญ่ โดยนำมา ชิ่ง กัน คลุม เพื่อบดบังสายตาจากคนภายนอก จนกลายเป็นห้องในจินตนาการสำหรับบริการลูกค้าผู้ต้องขังคู่รักหรือไม่ใช่คู่รักก็ตามที่ต้องพื้นที่อันเป็นส่วนตัวเพื่อปฏิบัติกิจกรรมการปะทะสังสรรค์ทางกามรมณ์

โรงแรมจัดได้ว่าเป็นพื้นที่สำหรับประสานผลประโยชน์ร่วมกันหลายฝ่ายเพราะนอกจากลูกค้าจะได้สถานที่อันเป็นส่วนตัวในการปฏิบัติภารกิจแล้ว ผู้สร้างในฐานะ เจ้าของ พนักงานต้อนรับ และผู้จัดการ สามารถเรียกเก็บเงินจากลูกค้าได้ในอัตราที่เป็นมาตรฐานเท่ากันทุกโรงแรมทั่วเรือนจำเพื่อป้องกันการตัดราคากันเองคือ 10 บาทต่อเวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงโดยราคานี้เป็นราคาที่รวมค่าปิดปาก เรื่องการแอบ “เล่นซู้” ในกลุ่มผู้ต้องขังรวมถึงค่าบริการ “เหล” เพื่อป้องกันนายเอาไว้แล้ว อย่างไรก็ตามลูกค้าส่วนมากก็มักออกจากโรงแรมก่อนกำหนด เพราะยังใช้บริการ

อยู่ในโรงแรมนานเท่าใด ก็เท่ากับว่ากำลังมีความเสี่ยงต่อการพบเห็นและการเข้ามาบุกทลายโรงแรมของนายมากขึ้นเท่านั้น

และแม้ว่าจะมีการระวังภัย ตั้งอยู่ในสถานที่ลับตา มีผู้ทำหน้าที่เหล่คอยจับตาความเคลื่อนไหวของนายเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามโรงแรมก็ยังคงถูกทลายโดยนายอยู่เสมอ และทั้งนี้เพื่อเป็นการลงโทษเจ้าของโรงแรมและลูกค้าทั้งสองคนหรืออาจมากกว่านั้น ผู้กระทำความผิดต่อกฎเรือนจำจะถูกประจานหน้าแถวในวันถัดไป แต่ทั้งนี้ก็ได้ทำให้จำนวนโรงแรม และลูกค้าผู้มาใช้บริการลดน้อยถอยลงหรือหายไปจากสังคมของผู้ต้องขัง

เอฟ “นายจับได้เอาไปหน้าแถว ก็หัวเราะ ตลกกัน แต่ก็เป็นเรื่องธรรมดา ในนี้รู้กันอยู่แล้วว่าใครเป็นพ่อ เป็นเมียกัน”

แม็ค “ออกไปหน้าแถว ไม่ใช่การลงโทษ แต่เรียกกันว่าไปเปิดตัว”

การดำรงอยู่ของโรงแรมและเครือข่ายความสัมพันธ์ของพื้นที่เป็นภาพส่วนเสี้ยวหนึ่งของอาณาบริเวณและพื้นที่สมมุติในเรือนจำซึ่งมีอยู่ยากลากหลายอันแตกต่างออกไปจากโลกและความเข้าใจของสังคมภายนอก แม้ว่าโรงแรมในเรือนจำจะไม่ใช่ห้องนอน ที่มีเตียงนุ่ม มีเครื่องปรับอากาศ มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังที่โรงแรมทั่วไปพึงมี แต่โรงแรมในเรือนจำกลับเป็นการรวมกันของพื้นที่และการปรุงแต่งจินตนาการของผู้คนจนกลายเป็นพื้นที่สมมุติในสังคมผู้ต้องขัง และทั้งนี้แม้ว่าโรงแรมจะเป็นแค่พื้นที่สมมุติแต่โรงแรมก็มีบริบท มีบทบาทหน้าที่ซึ่งคอยรับใช้ภายใต้โลกที่เป็นจริงของเรือนจำและดูราวกับว่าสิ่งนี้เป็นเรื่องสามัญของอาณาบริเวณ